

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Sententia negans, ut probabilior eligitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

omni miseriam, potest appeti duobus modis: primo per modum prosecutionis boni, & hoc contingit, quando aliquis appetit possidere aut obtinere positivè aliquod bonum; secundò per modum remotionis mali, sicut quando aliquis desiderat carere aliqua miseriam, & hoc secundo modo ipsi damnati & miseri, dum appetunt non esse, quarunt beatitudinem, quatenus tunc optant carere omni miseriam.

11 **Objicies ultimò:** Voluntas est libera libertate contrarietatis circa bonum & malum, juxta illud Eccl. 15. *Ante hominem vita & mors bonum & malum, quod placuerit ei, dabitur illi:* Ergo potest indifferenter velle bonum & malum.

Respondeo, quod licet voluntas sit libera libertate contrarietatis, in ordine ad quodcumque bonum & malum particulare & limitatum, subindeque possit indifferenter illud velle aut nolle, non tamen circa bonum & malum ut sic, sed est determinata ab autore naturæ ad amandum bonum ut sic, & ad odiendum malum ut sic: unde ad libertatem voluntatis non requiritur quod per actum prosecutionis possit ferri in malum sub ratione mali, sed sufficit quod possit velle malum sub ratione boni: juxta illud Augustini in Enehir. cap. 105. *Nec enim culpanda est voluntas, nec dicendum, aut voluntas non est, aut libera non est, quia beati esse sic volumus, ut esse miseri non solum volumus, sed nequaquam prorsus velle possumus.*

ARTICULUS II.

An bonitas finis sit non solum objectum primum & principale voluntatis, sed etiam totale & adequatum?

PARTEM affirmativam tenent aliqui ex nostris Thomistis, existimantes in mediis nullam inveniri bonitatem intrinsecam, sed illa extrinsecè tantum denominari bona à bonitate finis; sicut medicina dicitur extrinsecè sana à sanitate animalis, cujus est effectiva: unde volunt bonum respectu finis & medii esse analogum analogià tantum attributionis seu proportionis.

S. I.

Sententia negans, ut probabilior eligitur.

12 **D**ico tamen: Media gaudere bonitate intrinseca, diminuta, ac dependente à bonitate finis; & per consequens finem esse quidem objectum primum & principale voluntatis, non tamen adequatum & totale. Ita videtur docere Divus Thomas hic art. 2. ut patebit ponderanti ejus verba: Nam in primis loquens de objecto adequato voluntatis, ut potentia volitiva est, dicit: *Quod voluntas se extendit ad finem, & ad ea quæ sunt ad finem: ad ea enim se extendit unaquæque potentia, in quibus inveniri potest ratio sui objecti; sicut visus se extendit ad omnia quæ participant quocumque modo colorem: ratio autem boni, quod est objectum voluntatis, invenitur non solum in fine, sed in his quæ sunt ad finem.* Deinde in calcè corporis articuli, docet quod sicut intellectus respicit conclusiones, ut in eis relucet principia; ita voluntas fertur in media, prout in eis relucet ordo ad finem; sic enim se habet finis in appetibilibus, sicut principium in intelligibilibus. Et in solut. ad 2. ait quod medium se habet respectu finis, sicut color respectu lucis: Sed

A constat conclusiones in se habere veritatem & cognoscibilitatem intrinsecam, dependentem & tamen à veritate principiorum, eique subordinatam; & similiter colorem esse actui visibilem, visum: Ergo ex D. Thoma media gaudet bonitate intrinseca, diminuta tamen, ac dependente à bonitate finis, ratione cujus pertinent ad objectum secundarium & minus principale voluntatis: sicut intellectus non solum habet pro objecto principia, sed etiam conclusiones; vel sicut visus non solum habet pro objecto lucem, sed etiam colorem.

Favet etiam Aristoteles lib. 1. magnorum Moralium cap. 5. ubi sic habet: *Bonorum quædam sunt fines, alia verò non:* Sed quæ non sunt fines, haud dubiè media sunt: Ergo ex Aristotele non solum finis, sed etiam media, sunt verè & intrinsecè bona.

Ratio etiam id suadet: Media enim ratione propriæ naturæ habent ordinem, proportionem, & coaptationem in finem; nam medicina habent vim naturalem & proportionem ad temperandum humores, & restituendam sanitatem: Ergo gaudet bonitate intrinseca, ratione cujus pertinent ad objectum secundarium & minus principale voluntatis. Consequentia probatur, tum exemplo materiæ primæ, quæ ratione ordinis ad formam, & capacitatis ejus, dicitur bona, ut docent Philosophi in physica, & colligitur ex Divo Thoma 1. p. quæst. 5. art. 3. ad 3. ubi ait: *Materia prima participat aliquid de bono, scilicet ipsum ordinem vel aptitudinem ad bonum.* Tum etiam quia bonum idem est quod appetibile, seu conveniens appetitui: Sed media ratione proportionis & coaptationis in finem, movent formaliter appetitum, & terminant ejus actum qui est electio; quare quantum major proportio & efficacia est in mediis ad obtinendum finem, tam magis appetuntur & eliguntur: Ergo ratione huius ordinis, proportionis, & coaptationis in finem, gaudet bonitate intrinseca in ordine ad illum.

Unde D. Thomas 2. 2. quæst. 33. art. 6. ad 3. *Ea quæ ordinantur ad finem, habent rationem boni ex ordine ad finem.*

Adde quod, sicut virtus existens in lapide, per 14 D quam tendit in centrū, est quædam participatio virtutis conservativæ lapidis existentis in eodem centro; ideòque cum lapis moveretur deorsum, eo velocius moveretur, quò magis ad centrū appropinquaret, quia per approximationem ad suam causam, virtus prædicta quodammodo confortatur & roboratur ad causandum prædictum motum, ut docet Aristoteles de celo textu 38. & ibi Divus Thomas lect. 17. Ita utilitas, per quam media ducunt in finem, est quædam participatio convenientiæ & bonitatis ipsius finis; unde illud medium utilius est ad finem aliquem, quod magis ad illum appropinquaret, quodque magis participat de ipso fine: Ergo si media ab intrinseco habeant utilitatem, ordinem, proportionem, & coaptationem ad finem, gaudent etiam bonitate intrinseca, non absoluta, sed respectiva ac dependente à bonitate ipsius finis. Quare S. Doctor in 2. dist. 21. qu. 1. art. 3. loquens de bonitate mediolorum, & distinguens illam à bonitate finis, sic ait: *Aliquid tamen est quod in se bonitatem habet, non tamen appetitur si absolute consideretur, sed ex ordine ad finem, bonitatem quandam sortitur, quæ utilitas nominatur.*

Potest etiam suaderi seu confirmari conclusio alia ratione desumpta ex eodem Angelico Doctore

Etore p. quest. 7. art. 6. Intantum aliquid est bonum, inquantum est appetibile, & terminus motus appetitus: Sed media ut talia terminant secundum quid, sive aliquo modo motum appetitus, finis verò simpliciter & ultimò eum terminat: Ergo media gaudent bonitate intrinseca, diminuta, & secundum quid; finis verò simpliciter, & absolutè bonus est. Major patet. Minorem verò declarat D. Thomas exemplò motus corporalis: *Terminatur autem (inquit) motus corporis naturæ simpliciter quidem ad ultimum; secundum quid autè etiam ad medium, per quod utitur ad ultimum quod terminat motum, & dicitur aliquid terminans motum, inquantum aliquam partem motus terminat.*

... Sic ergo in motu appetitus, id quod est appetibile, terminans motum appetitus, secundum quid, ut medietas per quod tenditur in aliud, vocatur utile; id autem quod appetitur ut ultimum, terminans totaliter motum appetitus, sicut quadam res in quam per se appetitus tendit, vocatur honestum, quia honestum dicitur quod per se desideratur.

§. II.

Solvuntur objectiones.

OBJICIUNT in primis Adversarii plura Aristotelis & D. Thomæ testimonia, in quibus rationem & nomen boni soli fini attribuunt, bonamque cum fine converti saepe asserunt.

Verum facillè responderetur, eos loqui de bono simpliciter & absolutè; illud enim cum fine coincidit, & cum illo convertitur, non autem de bono ut sic, & prout abstrahit à bono simpliciter & secundum quid; à primario & secundario, absoluto & respectivo: sic enim ratio boni non solum fini, sed etiam mediis intrinsecè convenit, ac de illis prædicatur.

Instant Adversarii, & adducunt aliqua Divi Thomæ loca, in quibus ait media non appeti propter aliquam bonitatem in eis existentem.

Sed hæc etiam facillè solvuntur, dicendo S. Doctorem his locis non negare mediis omnem bonitatem intrinsecam, sed solum primariam & absolutam, quæ est propria finis. Unde quando ait p. quest. 7. art. 6. ad 2. *Utilia non habere in se unde desiderantur*, sensus est, non habere unde desiderantur propter se, & sistendo in se, quamvis habeant intrinsecam bonitatem & appetibilitatem propter aliud, ut denotant verba subsequenti, *sed desiderantur ut sunt ducentia in alterum.* Similiter cum qu. 21. de verit. art. 1. dicit quod *ratio appetibilitatis ejus quod est ad finem, est finis*, loquitur de appetibilitate, quæ constituit rationem omnino formalem & motivam appetitus, cujusmodi est sola bonitas finis: non excludit tamen aliam intrinsecam appetibilitatem, per quam media secundariò & dependentè à fine terminent suo modo appetitum, ut patet ex locis suprâ relatis.

Urgebis: D. Thomas suprâ qu. 1. art. 1. probat omnes actiones humanas esse propter finem, ex eo quod finis sit objectum voluntatis: At si finis non esset objectum illius adæquatam, sed primarium solum & principale, hic discursus non valeret; cum omnes actus alicujus potentiæ non tendant in ejus objectum primarium & principale, sed aliqui versentur circa objectum duntaxat secundarium & minus principale: Ergo juxta principia doctrinæ D. Thomæ, finis est objectum totale & adæquatam voluntatis; subinde

Tom. III.

que ille solus est intrinsecè & formaliter bonus, media verò denominativè solum & extrinsecè.

Respondeo concessa Majori, negando Minorem: ut enim discursus D. Thomæ sit legitimus, sufficit quod ratio formalis *sub qua*, seu objectum formale quò adæquatam voluntatis, sit finis, licet media pertineant ad objectum secundarium illius, subindeq; gaudeant bonitate intrinseca: nam ex hoc rectè inferitur omnes actus humanos dependere à fine, sicut à motivo & ratione *sub qua*. Sicut licet colores pertineant ad objectum formale terminativum visus, quia tamen lux est ratio formalis *sub qua* adæquata illius, & colores non habent vim immutandi visum, nisi dependentè à luce, benè colligitur omnia quæ videntur, videri mediante luce. Quo exemplo utitur S. Doctor hic art. 2. ad 2. ubi docet media se habere respectu finis, sicut colores respectu lucis: colores autem habent visibilitatem intrinsecam, dependentem tamen à luce, ut ab objecto motivo & ratione *sub qua*: Ergo pariter media, ratione proportionis & coaptationis quam habent cum fine, gaudent bonitate intrinseca, licet imperfecta ac diminuta, & à bonitate finis, ut à causa motiva dependente, eiq; subordinata.

C OBJICIENS secundò: Tota ratio mediæ consistit in tendentia & relatione ad finem: At relativa, ut talia, nullam dicunt bonitatem aut perfectionem, ut in tractatu de Trinitate ostendimus: Ergo media ut talia, nullam habent in se bonitatem.

Respondeo, media ut sic, esse relativa transcendentalia, non prædicamentalia; licet enim fundent relationem prædicamentalem, non tamen propria eorum ratio in illa consistit, sed in eo quod ipsam fundat: quamvis autem ratio prædicamentalis secundum rationem *ad* non exprimat perfectionem, ut diximus loco citato, ratio tamen transcendentalis potest ipsam importare. Et ratio discriminis sumitur ex utriusq; relationis natura: nam prædicamentalis est purus respectus ad aliud tanquam ad purum terminum, in quo proinde nulla convenientia neque ad subiectum, neq; ad ipsum terminum, neque ad appetitum importatur; & ita ex nullo capite perfectionem vel bonitatem explicat: transcendentalis verò, quamvis ratio nuncupetur, revera est forma absoluta; & licet ordine tur ad aliquid extrinsecum, aut ab illo dependeat, non tamen est purus respectus, sed dicit vel influxum in terminum, vel proportionem & commensurationem cum eo, vel participationem ab ipso, vel alias similes rationes, quæ convenientiâ & appetibilitatem importare possunt.

E OBJICIENS tertio: Movere & allicere voluntatem, est propria causalitas finis, ut docent Philosophi 2. Physicorum: Ergo nequit convenire mediis, nec subinde bonitas intrinseca.

Respondeo causalitatem finis, secundum quod à mediis distinguitur, non esse utcumque movere & allicere voluntatem, sed movere illam primariò, & propter se: media autem quamvis habeant vim intrinsecam movendi, non tamen primariò & propter se, sed secundariò & propter finem, ac dependentè & participativè ab illo.

§. III.

Corollaria ex dictis.

EX dictis colligitur primò, bonum analogicè convenire fini & mediis, non solum analogicè